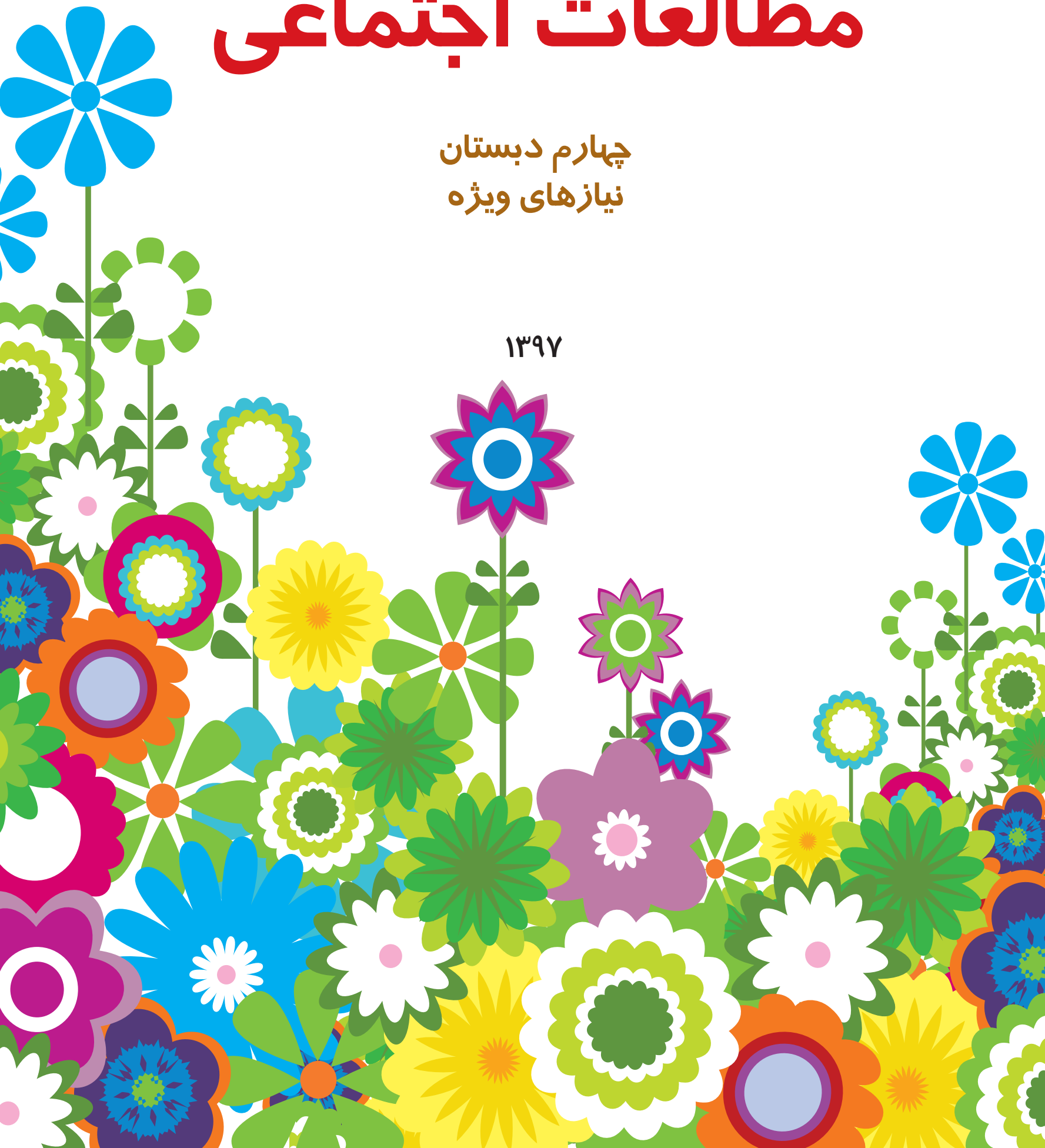

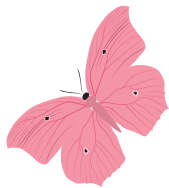
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مطالعات اجتماعی

چهارم دبستان
نیازهای ویژه

۱۳۹۷

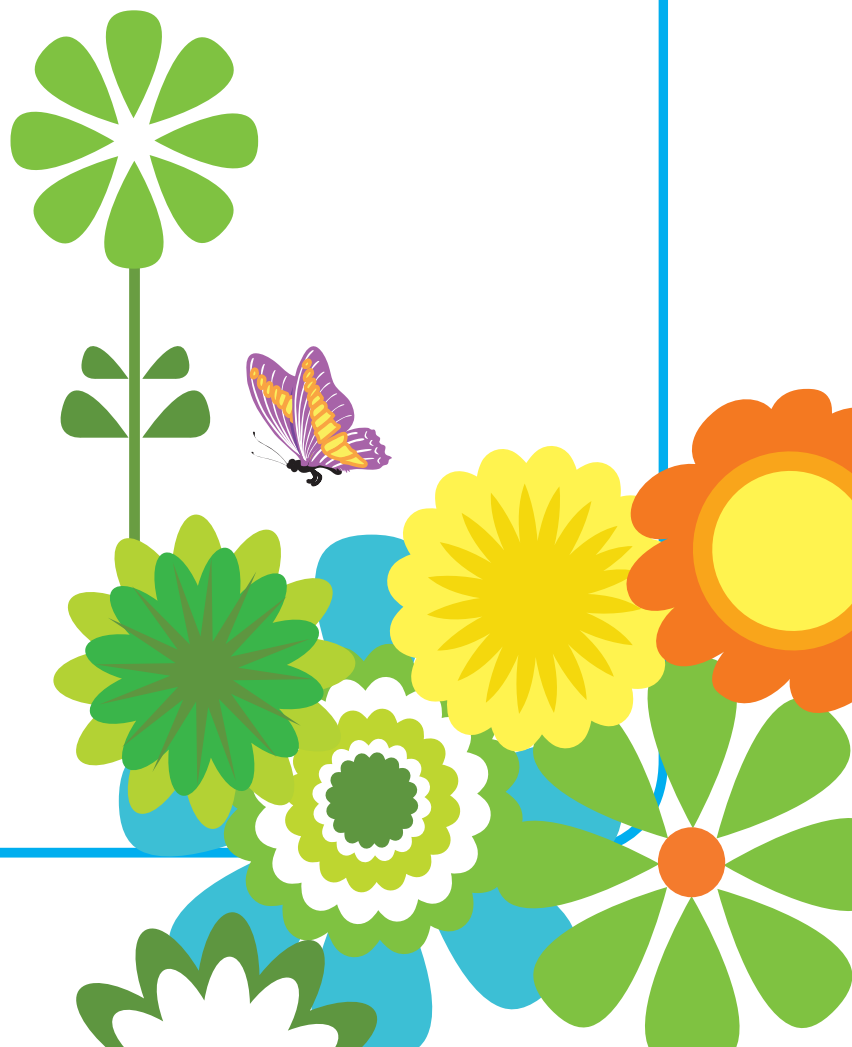

وزارت آموزش و پرورش سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

- نام کتاب: مطالعات اجتماعی - پایه چهارم دبستان (دانش‌آموزان با نیازهای ویژه) ۵۰/۴۵
- پدیدآورنده: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: محسن غفوریان، منیره عزیزی، ساجد یعقوب‌نژاد، صدیقه رضایی (اعضای شورای برنامه‌ریزی) سید مهدی حسینی، سیده نرگس آقامحمدی، زهره سوری و ناهید فلاحیان (اعضای گروه تألیف)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره چاپ و انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- شناسه افزوده آماده‌سازی: مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) حسین وهابی (طراح گرافیک و صفحه‌آرا) زهرا گودرزی (تصویرساز)
- نشانی سازمان: تهران: خیابان انقلاب - خیابان برادران شهید مظفر - شماره ۶۶ - تلفن: ۶۶۹۷۰۴۵۵، دورنگار: ۶۶۹۷۰۷۷۸، کد پستی: ۱۴۱۶۹۳۵۶۸۴
- ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰ / صندوق پستی: ۳۷۵۱۵ - ۱۳۹
- چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۷

شابک ۶-۳۱۲۶-۰۵-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978-964-05-3126-6

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی است و هر گونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

فصل اول: خود را بهتر بشناسیم

- درس اول: آیا ما مثل هم هستیم ۱۰
- درس دوم: مشخصات فردی ۱۴
- درس سوم: برنامه‌های من ۱۸
- درس چهارم: خانه‌ی ما ۲۲

فصل دوم: محله‌ی ما

- درس پنجم: یک روز با خویشاوندان ۳۲
- درس ششم: محله‌ی خود را بهتر بشناسیم ۳۶
- درس هفتم: همسایه‌ها در محله ۴۰
- درس هشتم: کارگاه خیاطی ۴۴

فصل سوم: زندگی در شهر و روستا

- درس نهم: زندگی در شهر ۵۴
- درس دهم: زندگی در روستا ۵۶
- درس یازدهم: بازیافت ۶۲
- درس دوازدهم: ایمنی در کوچه و خیابان ۶۶

فصل چهارم: کشور ما

- درس سیزدهم: کشور ما ایران ۷۶
- درس چهاردهم: سفر به جاهای دیدنی ایران (۱) .. ۸۲
- درس پانزدهم: سفر به جاهای دیدنی ایران (۲) .. ۸۶

باسمه تعالی

« ... و من احیایها فکانما احیا الناس جميعا ... »

(مائده آیه ی ۲۳)

فرآیند تولید برنامه‌ی درسی مجموعه فعالیت‌های نظام‌مند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک بافت منسجم و هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سامان‌دهی نماید.

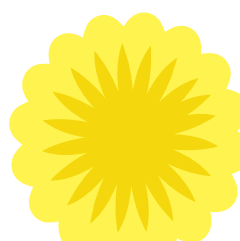
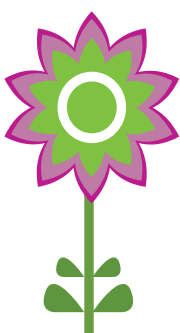
در تدوین محتوای کتب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه که بخشی از فرآیند برنامه درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توانمندی دانش‌آموزان برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه درسی ضمن تأکید بر انعطاف در عین ثبات و همه‌جانبه‌نگری و توجه به هویت ویژه متریبان با نیازهای خاص، زمینه‌ساز دستیابی دانش‌آموزان به کسب شایستگی‌های لازم (توان‌مندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف مؤثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراگیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش استثنایی و گروه‌های تالیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی تمامی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده‌سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم. در این جا از همه همکاران و صاحب‌نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این محتوا به این سازمان منعکس نمایند.

دکتر مجید قدمی

معاون وزیر و رییس سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

سخنی با همکاران گرامی

خداوند متعال را سپاس می گوئیم که به لطف او توانستیم کتاب جدید مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی دانش آموزان با نیازهای ویژه را تولید و به شما تقدیم کنیم. تدوین این کتاب بر مبنای تغییرات جدید در حوزه مطالعات اجتماعی با توجه به اسناد بالادستی آموزش و پرورش، سند تحول بنیادین و سند برنامه درسی ملی صورت گرفته است.

مطالعات اجتماعی یکی از حوزه های مهم یادگیری است که در آن انسان و تعامل او با محیط های گوناگون طی زمان های گذشته، حال و آینده از جنبه های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، محیطی و ... مورد بحث و بررسی قرار گرفته و دربرگیرنده رشته های مختلفی مثل تاریخ، جغرافیا، اقتصاد، مردم شناسی و نظایر آن است. رویکرد اصلی برنامه درسی مطالعات اجتماعی، رویکرد «فرهنگی- تربیتی» است. در این برنامه تلاش می شود زمینه های تربیت فردی و اجتماعی دانش آموزان با نیازهای ویژه در بستر عناصر و عرصه های جدید، برنامه درسی ملی مبتنی بر رویکرد فطرت گرایی توحیدی فراهم شود. هدف اصلی این برنامه تربیت شهروندانی مؤمن، مسئول، آگاه و توانمند در زندگی فردی و اجتماعی و پایبند به اخلاق و ارزش های دینی و علاقه مند به جمهوری اسلامی ایران و هویت اسلامی- ایرانی است.

با توجه به سند برنامه درسی ملی که در آن روابط انسان در چهار عرصه: ارتباط با خود، با عالم خلقت، با خلق و با خدا تعریف شده است، در این کتاب نیز دانش آموز ابتدا به شناخت خود می پردازد؛ سپس ارتباط با اعضای خانواده و مدرسه مطرح می شود و در ادامه آشنایی با مفاهیمی چون منابع طبیعی و ارتباط با محیطی که در آن زندگی میکند را فرا می گیرد. تلاش می شود تا در همه این روابط، درک وجود خالق هستی نیز مد نظر قرار گیرد. رویکرد سازماندهی محتوا در برنامه درسی مطالعات اجتماعی تلفیقی است، به گونه ای که در آن دو یا چند حوزه مطالعات اجتماعی و مفاهیم آن از مباحث تاریخی، جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی و ... هماهنگ با موضوع درسی و اهداف درسی متناسب با توانایی های شناختی، حرکتی و عاطفی دانش آموزان با نیازهای ویژه با یکدیگر تلفیق می شود.

رویکرد اصلی یاددهی- یادگیری نیز مبتنی بر پرورش مهارت های کاوشگری، حل مسأله و خلاقیت است. زیرا دنیای متحول کنونی ضرورت پرورش افرادی را ایجاب می کند که قادر به بررسی و کاوش پدیده ها باشند و با استفاده از خلاقیت، مسائل فردی و اجتماعی خود را مرتفع سازند.

کتاب درسی مطالعات اجتماعی مشتمل بر چهار فصل خود را بهتر بشناسیم، محله ما، زندگی در شهر و روستا و کشور ما (پانزده درس) تدوین شده است. نحوه‌ی سازمان دهی محتوا در این کتاب به گونه‌ای صورت گرفته که از محیط‌های آشنا به سایر محیط‌ها و از شناخت خود تا جامعه گسترش می‌یابد. ساختار کتاب عبارت است از:

تصویر عنوانی: هر فصل با یک یا چند تصویر شروع می‌شود که هدف از ارائه این تصاویر ایجاد انگیزه و فراهم نمودن زمینه‌ای برای بحث و گفت‌وگو درباره موضوع محتوای هر فصل است. این تصاویر با طرح مباحث ابتدایی ضمن برقراری ارتباط و تعامل با دانش‌آموزان، در جهت تفهیم هدف درس و ایجاد تفکر در آنان تلاش می‌نماید.

عنوان و متن درس: آموزش و تدریس مفاهیم و موضوعات از طریق ارائه مفاهیم اصلی هر درس همراه تصاویر در این قسمت ارائه می‌گردد. دانش‌آموزان با مشاهده تصویر و توضیحات مطرح شده از سوی آموزگار مضمون درس را درک می‌نمایند. در این بخش یکی از هدف‌ها مشاهده تصویر برای دریافت موقعیت و مقایسه آن‌ها با محیط واقعی زندگی است.

فعالیت‌ها: در پایان هر درس دو فعالیت وجود دارد که با انجام آن‌ها ضمن توجه به ارزیابی مرحله‌ای فرایند توسعه و تثبیت یادگیری دنبال شده تا آموخته‌های دانش‌آموزان تکمیل گردد. همکاران محترم ضمن نظارت بر جریان این فعالیت‌ها به هدایت امر یاددهی یادگیری پرداخته تا زمینه تحقق اهداف یادگیری فراهم شود.

شعر: در پایان هر فصل یک شعر در راستای محتوا با هدف ایجاد فضایی شاد، تلطیف محتوا و تلفیق با درس فارسی ارائه شده است که ضرورتی برای حفظ شعر توسط دانش‌آموزان وجود ندارد.

آنچه یاد گرفتیم: در انتهای فصول تمرین‌هایی تحت عنوان «آنچه یاد گرفتیم»، «جستجو کن»، «فکر کن و انجام بده»، «کار گروهی» ارائه شده است که هدف تمامی آن‌ها ارزیابی پایانی آموخته‌های دانش‌آموزان و دستیابی به یادگیری در سطوح بالاتر حیطه‌های شناختی، عاطفی و روانی و حرکتی می‌باشد. در این تمرین‌ها تعمیم یادگیری به محیط واقعی زندگی و کاربردی نمودن آنچه فراگرفته شده از اهمیت زیادی برخوردار است. تمرین‌های سرگرمی و فکرکن و انجام بده به منظور تقویت خلاقیت دانش‌آموزان با نیازهای ویژه طراحی شده که آموزگاران با تأکید بر این تمرین‌ها زمینه تحقق اهداف آن را در دانش‌آموزان فراهم می‌نمایند.

من می‌توانم: در پایان هر فصل جدولی با عنوان من می‌توانم ارائه شده است. هدف از ارائه این جدول ارزشیابی تکوینی مهارت‌های اجتماعی است که در هر فصل آموزش داده شده است. این جدول با کمک و راهنمایی معلمان محترم و توسط دانش‌آموزان تکمیل می‌شود. بر این اساس نظارت بر رفتار شخصی توسط دانش‌آموزان تمرین خواهد شد.

همکاران محترم برای تدریس این کتاب به موارد ذیل توجه کنید:

- کتاب راهنمای معلم را به دقت مطالعه کنید.
- با به کارگیری روش‌های مناسب فضایی پرنشاط و دلپذیر را در کلاس این درس فراهم نمایید.
- در تدریس محتوای کتاب به شرایط بومی و محلی منطقه توجه کرده و تدریس خود را با آن شرایط منطبق نمایید.
- تفاوت‌های فردی (مانند: تفاوت‌های ذهنی، شرایط خانوادگی، فرهنگی و...) دانش‌آموزان کلاس را در نظر بگیرید.
- فضایی جهت پرورش مهارت‌های زندگی اجتماعی دانش‌آموزان فراهم نمایید، زیرا یکی از اهداف مهم مطالعات اجتماعی پرورش مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان است.
- بسیاری از فعالیت‌ها مبتنی بر کمک و راهنمایی معلمان است، لذا همکاران محترم در انجام فعالیت‌ها ضمن مشارکت جدی فرصت یادگیری مهارت‌های کاربردی زندگی را برای دانش‌آموزان فراهم کنید.
- از روش‌های ارزیابی متنوع و مناسب بهره‌گیری کنید.
- مشارکت خانواده‌ها را جلب نمایید.
- در خاتمه از تمام همکاران محترمی که در برنامه‌ریزی و تألیف این کتاب ما را یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی کرده و منتظر پیشنهادها و نظرات سازنده شما جهت بهبود کیفیت کتاب حاضر هستیم.

گروه مؤلفان

فصل ۱

خود را بهتر بشناسیم

آیا ما مثل هم هستیم؟

امسال سامان در کلاس چهارم درس می‌خواند.
 آرمان، علی و امیر در کلاس سامان هستند. آن‌ها مثل همه بچه‌ها، بازی می‌کنند و درس می‌خوانند. اما با یک‌دیگر تفاوت‌هایی هم دارند.
 آرمان قد بلند است.
 علی عینک می‌زند.
 امیر روی صندلی چرخ‌دار می‌نشیند.

این افراد چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

رضا هم مثل آرمان قد بلند است
او به خوبی ورزش می کند.

حسین بسیار مهربان است.
او برای رفتن به حیاط به امیر کمک می کند.

امیر خوب درس می خواند.
او پسر راستگویی است.

ما باید با هم مهربان باشیم و به یک دیگر احترام بگذاریم.

فعالیت ۱

● با توجه به درس، جمله‌های زیر را کامل کن.

رضا قد بلند است. او به خوبی .....

امیر روی صندلی چرخ‌دار می‌نشیند. او پسر ..... است.

● کامل کن.

نام: ..... نام خانوادگی: ..... سن: .....

چند کار را که می‌توانم درست و خوب انجام دهم: .....

.....

.....

چند کار که دوست دارم یاد بگیرم: .....

.....

.....

چیزهایی که به آن علاقه دارم:

کتاب: ..... ورزش: .....

بازی: ..... برنامه تلویزیونی: .....

● با کمک و راهنمایی معلم، علاقمندی‌ها و توانایی‌های خود را در کلاس بیان کن.

فعالیت ۲

● با کمک و راهنمایی معلم، نحوه‌ی ارتباط مناسب با دانش‌آموزانی که از وسایلی مانند سمعک، عینک، صندلی چرخ‌دار و ... استفاده می‌کنند تمرین کن. سپس درباره‌ی تصاویر زیر با یک‌دیگر گفت‌وگو کنید.

مشخصات فردی

روز دوشنبه بود. آموزگار گفت: «تصویر شناسنامه‌ی خود را روی میز بگذارید و به دقت به آن نگاه کنید.» سپس از سارا خواست مشخصات خود را از روی تصویر شناسنامه برای دانش‌آموزان بخواند. سارا با صدای بلند شروع به خواندن کرد:

نام: سارا

نام خانوادگی: احمدی

تاریخ تولد: روز دوم، ماه آبان، سال یک هزار و سیصد و هشتاد و هفت

محل تولد: تهران

شماره ملی: ۰۰۵-۰۲۳۱۲۴-۱

نام پدر: محمد

نام مادر: زهرا

شناسنامه

جمهوری اسلامی ایران

شماره ملی: ۰۰۵-۰۲۳۱۲۴-۱

نام خانوادگی: احمدی

نام: سارا

شهرستان: تهران

روز: دوم

بخش: مرکزی

تاریخ تولد: آبان

سال تولد: یک هزار و سیصد و هشتاد و هفت

شهر و روستا: تهران

روز تولد: ماه

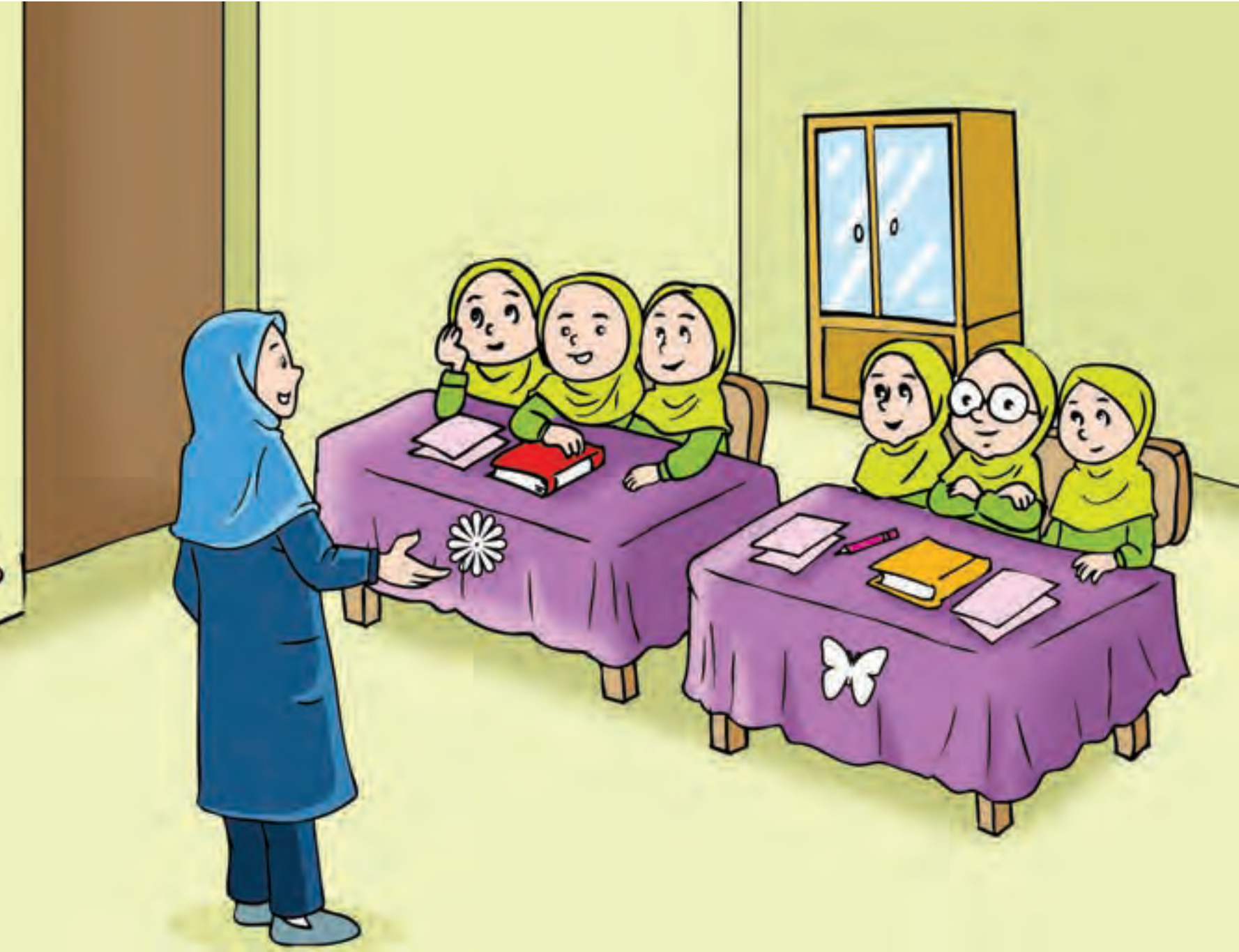
ردیف	نام	شماره ملی	کد شناسنامه
۱	محمد		
۲	زهرا		

تاریخ تنظیم سند: ...

نام خانوادگی و امضای نامبر: ...

کد رهگیری شناسنامه: ...

تاریخ و مهر ثبت اسناد صادرکننده: ...

آموزگار از سارا تشکر کرد و گفت: «این‌ها مشخصات فردی سارا است. مشخصات فردی هر یک از شما با دیگران تفاوت دارد. مشخصات هر فرد در شناسنامه و کارت ملی او نوشته شده است. حالا تصویر شناسنامه‌ی خود را ببینید و در گروه‌ها، در مورد مشخصات فردی خود گفت‌وگو کنید.»

بعد از پایان گفت‌وگو، آموزگار گفت: «سعی کنید مشخصات فردی خود را یاد بگیرید، تا هنگامی که نیاز داشتید، از آن استفاده کنید.»

ما برای بسیاری از کارها مثل ثبت نام در مدرسه و ... به شناسنامه نیاز داریم. بنابراین باید از شناسنامه خود به خوبی نگه‌داری کنید.

فعالیت ۱

● تصویر شناسنامه خودت را کامل کن.

جمهوری اسلامی ایران

شناسنامه

شماره قبی

نام خانوادگی: _____ نام: آقا/خانم _____

شهرستان: _____ روز: _____

بخش: _____ تاریخ ماه: _____

دهستان: _____ تولد سال (ه.ش): _____

شماره روستا: _____ سال (ه.ق): _____ روز: _____ ماه: _____

ردیف	نام	شماره قبی شناسنامه	کل عدد شناسنامه	حوزه
۱				شهر
۲				روستا

این تقسیم است:

نام خانوادگی و شناسنامه:

نام و مشخصات سوال صادر شده:

● برای انجام چه کارهایی به شناسنامه نیاز داریم با کمک و راهنمایی معلم با یک دیگر گفت و گو کنید.

● با استفاده از تصویر شناسنامه‌ی خود، فرم ثبت نام را کامل کن.

فرم ثبت نام

نام خانوادگی: ..... نام: .....

نام پدر: ..... شماره ملی: .....

تاریخ تولد: ..... محل تولد: .....

نام مدرسه: ..... پایه تحصیلی: .....

تلفن منزل: ..... آدرس: .....

می‌خواهم در یکی از کلاس‌های هنری زیر ثبت نام کنم:

موسیقی

ورزش

نقاشی

کلاس رایانه

خوش‌نویسی

قالی‌بافی

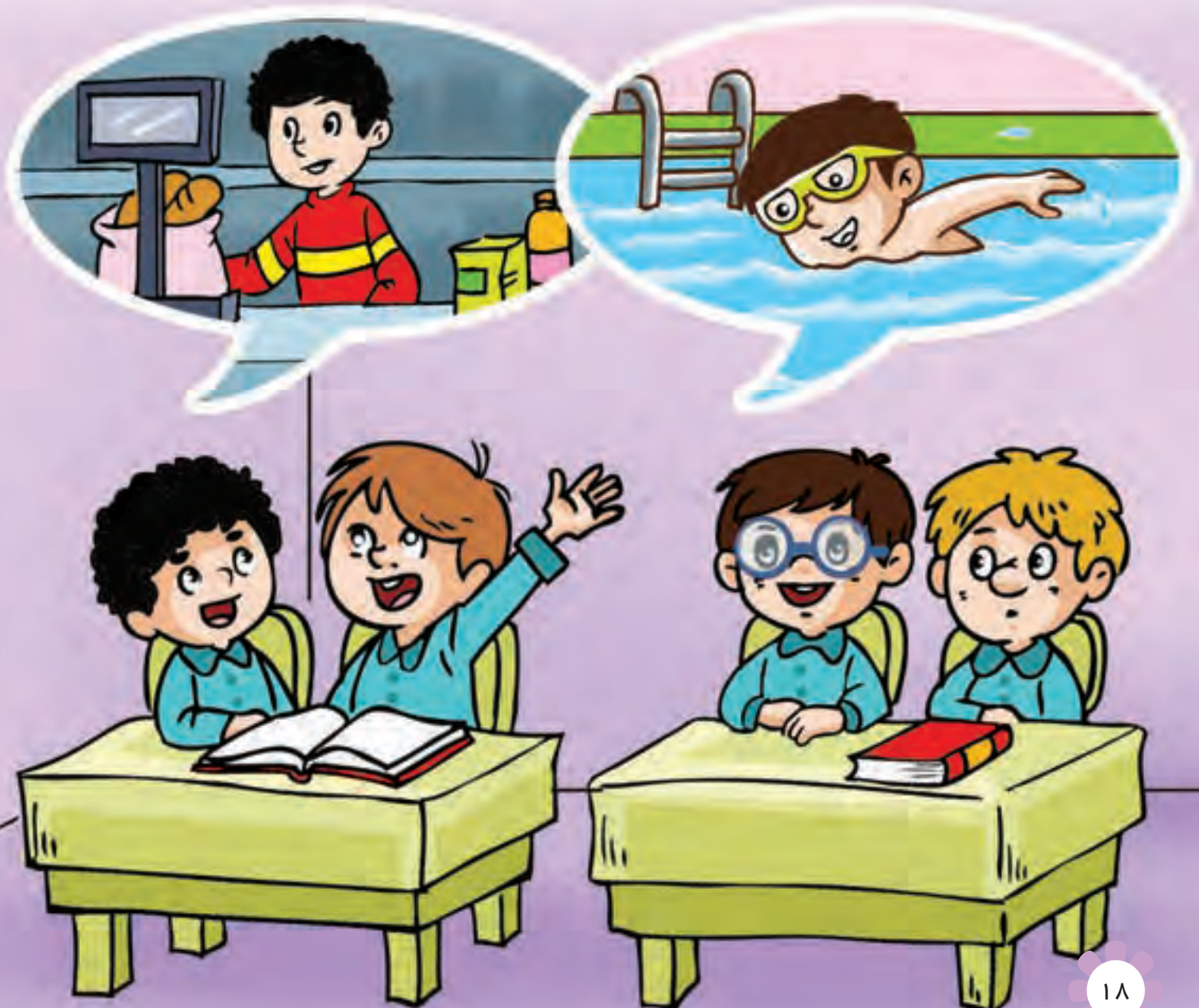
امضاء / تاریخ

برنامه‌های من

آموزگار کلاس چهارم از دانش‌آموزان خواست درباره‌ی کارهایی که در تابستان گذشته انجام داده‌اند، صحبت کنند. احمد دست خود را بلند کرد و گفت: «من در تابستان به کلاس آموزش شنا رفتم.» مجید گفت: «من در مغازه پدرم کار کردم.» آموزگار گفت: حالا در مورد کارهایی که امسال دوست دارید انجام دهید، گفت‌وگو کنید.

امیر گفت: «من روزهای جمعه به پارک می‌روم.»

سامان گفت: «من می‌خواهم تابستان آینده به کلاس قرآن بروم.»

آموزگار از دانش‌آموزان تشکر کرد و گفت: «این کارها برنامه‌های شما هستند.»
برنامه‌ی هر فرد با دیگری تفاوت دارد. چون نیازها و توانایی‌های ما متفاوت است.
ما باید یاد بگیریم برای آینده برنامه‌ریزی کنیم تا از وقت خود به درستی استفاده
کنیم.

به زمانی که کار مهمی برای انجام دادن نداریم، اوقات فراغت می‌گویند.
ما می‌توانیم برای اوقات فراغت خود برنامه‌ریزی کنیم.

● کارهایی را که می‌خواهی در اوقات فراغت خود انجام دهی، انتخاب کن و به ترتیب بنویس.

مطالعه کردن

کار با رایانه

ورزش کردن

نمایش بازی کردن

تماشای تلویزیون

نقاشی کشیدن

برنامه من در اوقات فراغت

..... ۱ -

..... ۲ -

..... ۳ -

● برنامه امروز من در مدرسه:

مراسم صبحگاهی

زنگ چهارم

.....

زنگ سوم

.....

زنگ دوم

.....

زنگ اول

.....

● با کمک بزرگ‌ترها برنامه‌ی امروز خود در خانه را بنویس.

انجام ندادم	انجام دادم	برنامه امروز
		ناهار خوردن
		شام خوردن و مسواک زدن

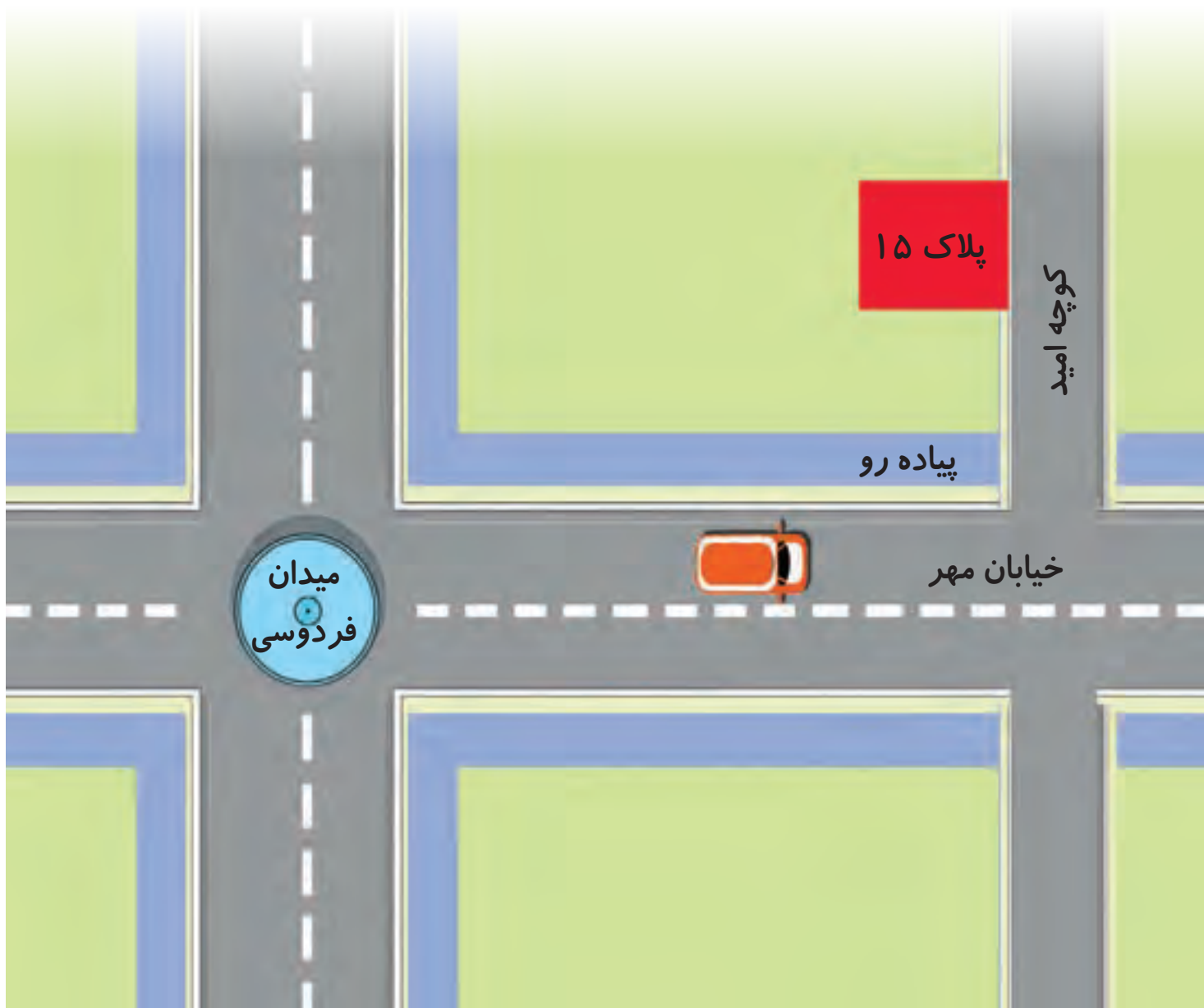
خانه‌ی ما

سال گذشته، خواهر کوچک من به دنیا آمد و اعضای خانواده‌ی ما بیشتر شد. خانه‌ی ما خیلی کوچک و قدیمی بود. ما به یک خانه‌ی بزرگ‌تر نیاز داشتیم. پس از مدتی من با خانواده‌ی خود به خانه‌ی جدید رفتیم. مادرم نشانی خانه را روی یک برگه‌ی کاغذ نوشت و آن را در کیف من گذاشت.

به نشانی خانه، آدرس، هم می‌گویند.

هنگام برگشتن از مدرسه، نشانی خانه‌ی جدید را برای راننده‌ی سرویس خواندم:
«میدان فردوسی، خیابان مهر، کوچه‌ی امید، پلاک ۱۵»
هر خانه یک نشانی دارد. نشانی خانه به ما می‌گوید که آن خانه در کجا قرار دارد.
نام میدان، نام خیابان، کوچه، پلاک خانه و طبقه «نشانی» آن خانه است.

ما باید نشانی خانه‌ی خود را همیشه همراه خود داشته باشیم و سعی کنیم
آن را یاد بگیریم.

آیا شما نشانی خانه‌ی خود را می‌دانید؟

فعالیت ۱

● امروز که از مدرسه به خانه می‌روید، خوب به خیابان‌ها و کوچه‌هایی که از آن‌ها عبور می‌کنید، نگاه کنید و آن‌ها را به خاطر بسپارید. فردا در کلاس بگویید در مسیر خانه تا مدرسه چه چیزهایی دیدید؟

.....

.....

.....

.....

● با کمک پدر و مادر نام کوچه یا خیابانی که خانه شما در آن جا هست را از روی تابلوی کوچه یا خیابان بخوانید و به خاطر بسپارید.

..... خیابان ..... کوچه ..... پلاک .....

- خانه‌ی حسین در خیابان فاطمی، خیابان بهشت، کوچه محسنی، پلاک ۲۱ است. خانه او را روی نقشه پیدا کنید و حسین را با کشیدن خط به خانه‌اش برسان.

- خانه شما چگونه است؟

۱- شما در خانه‌ی آپارتمانی زندگی می‌کنید یا حیاط دار؟

۲- خانه شما چند اتاق دارد؟

۳- وقتی وارد خانه می‌شوید سمت راست شما چیست؟

۴- پنجره‌های خانه شما رو به کجا باز می‌شود؟

تفاوت‌ها چه زیباست!

قدِ نِدا بلند است
موی رها سفید است
چشمان سبز سینا
دو سمک طلائی
دو چرخ گرد زیبا
هر یک به رنگ و شکلی
مثل گل‌های یک باغ

او مهربان و دانا است
او شاعری توانا است
در عینک او پیداست
بر هر دو گوش پویاست
در صندلی تارا است
برای ما آشناست
تفاوت‌ها چه زیباست!

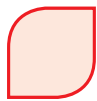
زهره سوری

● پاسخ صحیح را علامت بزن

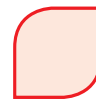
در یک شناسنامه ..... وجود دارد.

پلاک خانه

شماره ملی

نشانی

● جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کن.

احترام

نشانی

نام خانوادگی

اوقات فراغت

ما باید با هم مهربان باشیم و به یکدیگر ..... بگذاریم.

یکی از مشخصات فردی ..... است.

هر خانه یک ..... دارد.

به زمانی که کار مهمی برای انجام دادن نداریم ..... می گویند.

● به این پرسش‌ها پاسخ بده.

۱- چرا برنامه‌ی هر فرد با دیگری تفاوت دارد؟

۲- در آدرس یا نشانی خانه، چه جاهایی گفته می‌شود؟

..... ، ..... ، ..... ، .....

● نیازهای شما از نوزادی تا به حال چه تغییری کرده است؟ آنها را با کمک بزرگ‌ترها بنویس.

وقتی من به دنیا آمدم نیاز به .....

.....

.....

.....

وقتی من ۲ ساله بودم نیاز به .....

.....

.....

.....

وقتی من به مدرسه رفتم نیاز به .....

.....

.....

● با کمک بزرگترها، برای یک روز تعطیل برنامه ریزی کن و در جدول بنویس.

برنامه یک روز تعطیل من	
ساعت	کارهایی که می‌خواهم انجام بدهم.
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

● با کمک معلم گزینه‌ی مناسب را علامت بزن.

من می‌توانم	بله	هنوز نه	سعی می‌کنم یاد بگیرم
ویژگی‌های خودم را بیان کنم.			
به دوستانم احترام بگذارم.			
مشخصات فردی (شناسنامه‌ای) خود را بگویم.			
برای انجام کارهای خود برنامه‌ریزی کنم.			
نشانی خانه خود را بگویم و بنویسم.			

کار گروهی

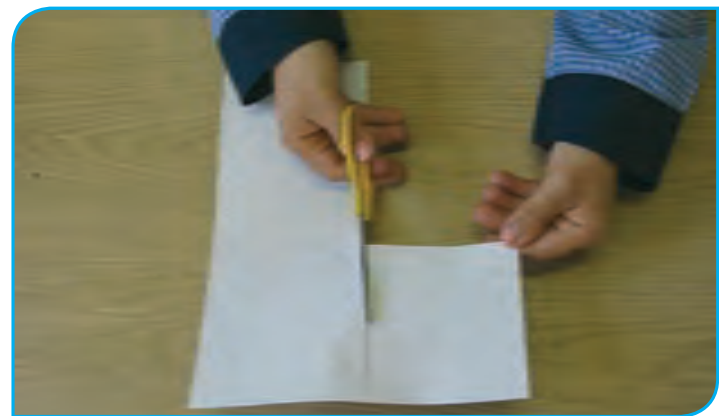

● با کمک معلم کارت مشخصات فردی درست کنیم.
وسایل لازم: مقوای سفید، عکس، چسب، روبان، قیچی

روش ساخت: ۱- به گروه‌های دو یا سه نفره تقسیم شوید.

۳- هر کدام از اعضای گروه در سمت چپ مستطیل عکس خود را بچسباند. در سمت راست آن نام و نام خانوادگی، شماره ملی، نام پدر، محل تولد و تاریخ تولد خود را بنویسید.

۲- به تعداد اعضای گروه مقوای سفید را به شکل مستطیل به اندازه 10×7 سانتی متر قیچی کنید.

۴- قسمت بالای کارت را سوراخ کنید و روبان را از آن رد کرده و دو سر آن را گره بزنید.

حالا شما یک کارت شناسایی دارید.

فصل ۲

محله‌ی ما

یک روز با خویشاوندان

روز جمعه در کشور ما تعطیل است. سارا با خانواده‌ی خود برنامه‌ریزی کرده است که صبح روز جمعه هر هفته در تمیز کردن خانه به مادرش کمک کند. او بعد از انجام تکالیفش به خانه‌ی پدربزرگ و مادربزرگ که در محله‌ی آنهاست می‌رود. چون دیدن بزرگترها از آداب و رسوم مردم مهربان ایران است. روز جمعه این هفته خانواده‌ی عمه و عموی سارا هم به دیدن پدربزرگ و مادربزرگ آمده بودند. پدربزرگ از نماز جمعه برگشت، از دیدن مهمان‌ها خیلی خوشحال شد. مادربزرگ برای بچه‌ها شیرینی خانگی درست کرده بود.

پدر بزرگ و مادر بزرگ از سال های گذشته خاطره تعریف می کردند. مادر بزرگ به عکس قدیمی روی دیوار اشاره کرد و گفت: «در گذشته، پدر سارا همراه عمّه و عموی او، با ما زندگی می کردند. اکنون هر کدام از آنها یک خانواده دارند. خانواده ی عمّه، عمو، دایی و خاله ی سارا خویشاوندان او هستند.

به برادرِ پدر، عمو می گویند. به برادرِ مادر، دایی می گویند.
به خواهرِ پدر، عمّه می گویند. به خواهرِ مادر، خاله می گویند.

● اعضای خانواده‌ی شما در روز جمعه کدام یک از کارهای زیر را انجام می‌دهند؟
در جدول زیر بنویس.

رفتن به بیرون شهر	تمیز کردن خانه	رفتن به نماز جمعه
رفتن به باشگاه ورزشی	رفتن به سینما و تئاتر	خرید کردن
حمام کردن	دیدار با خویشاوندان	استراحت کردن

.....
.....
.....
.....
.....
.....

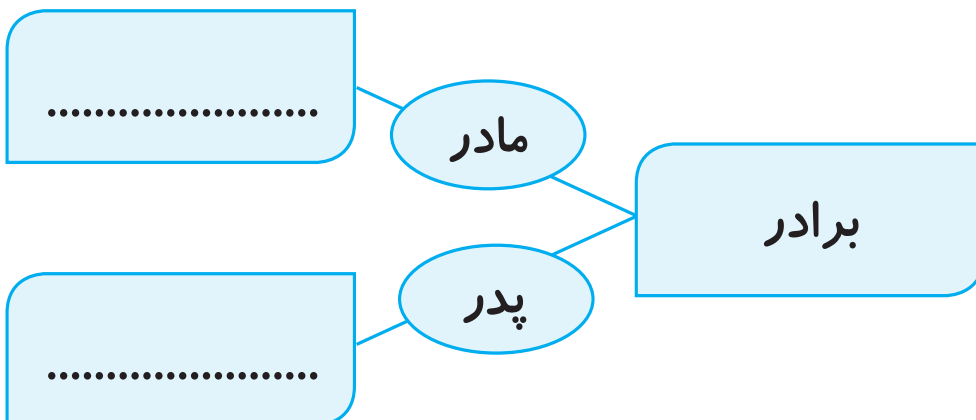
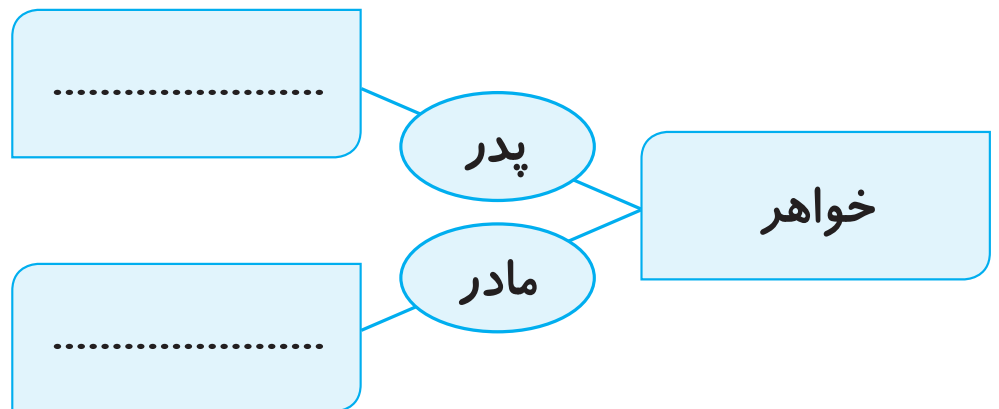
فعالیت ۲

● این درخت خانوادگی سارا است.

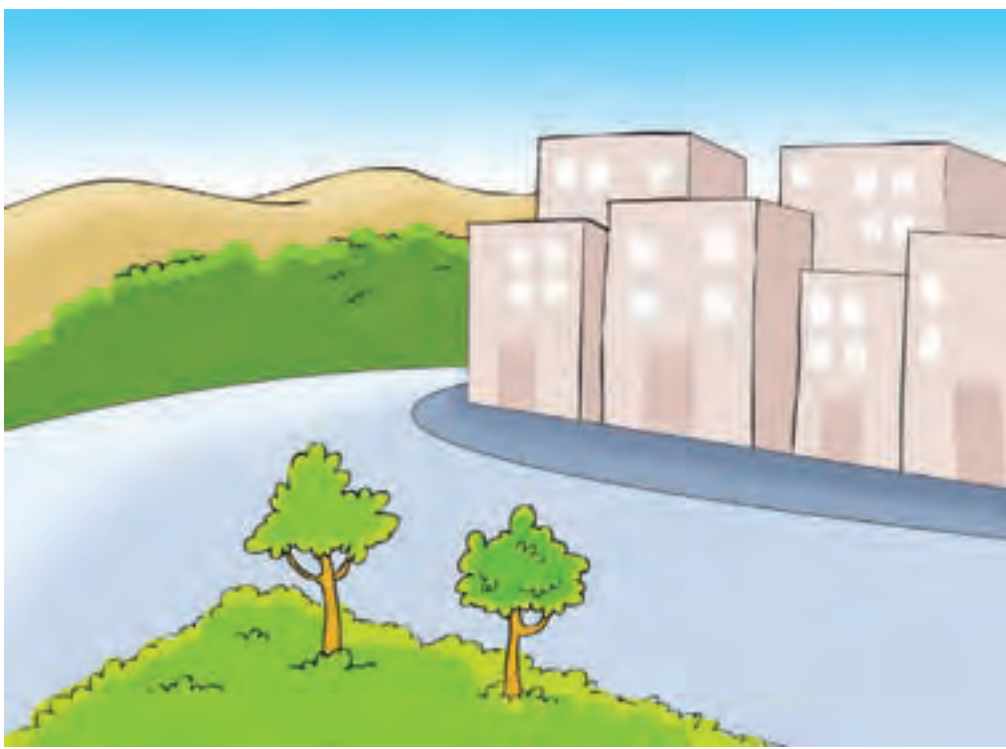

● به درخت خانوادگی سارا نگاه کن و جاهای خالی را کامل کن.

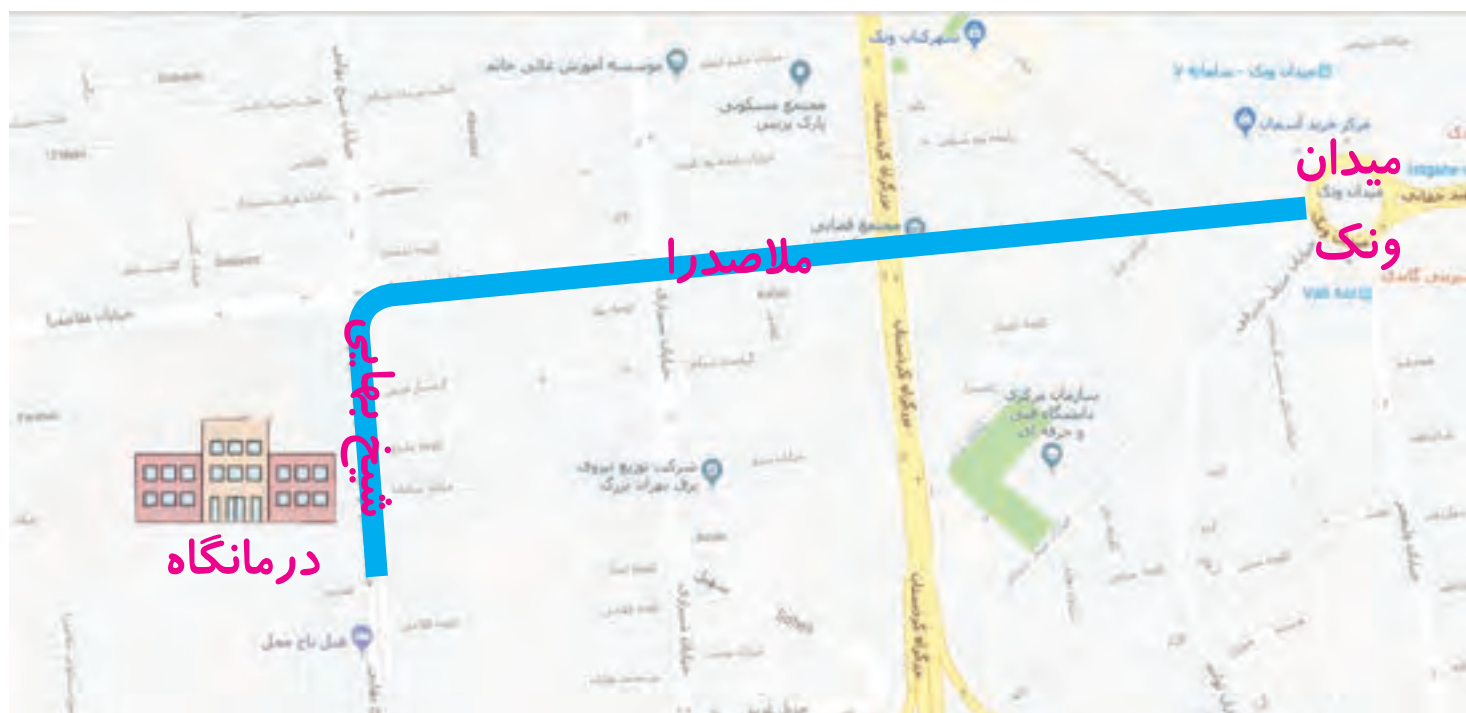

محله‌ی خود را بهتر بشناسیم

هر خانه در یک محله قرار دارد. محله، قسمتی از یک شهر یا روستاست که در آن گروهی از مردم در کنار یک‌دیگر زندگی می‌کنند. در هر محله، مکان‌هایی مثل مسجد، مدرسه، بوستان (پارک)، درمانگاه، کتابخانه، فروشگاه و بانک وجود دارد. شکل ساختمان‌ها و کارهایی که در یک محله انجام می‌شود، ممکن است با گذشت زمان تغییر کند.

در محله‌های جدید، مکان‌هایی مثل سرای محله یا کانون‌های فرهنگی و کتابخانه وجود دارد که بعضی دانش‌آموزان در اوقات فراغت به آن‌جا می‌روند. آن‌ها می‌توانند در کتابخانه، کتاب‌های مورد علاقه‌ی خود را بخوانند. برای پیدا کردن مکان‌های مختلف در یک محله به نقشه‌ی آن محله نیاز داریم. با استفاده از نقشه، راه‌های رسیدن به مکان‌ها را آسان‌تر پیدا می‌کنیم. شکل زیر نقشه‌ی یک محله را نشان می‌دهد.

در نقشه‌ی بالا می‌بینیم که برای رفتن به درمانگاه باید از میدان ونک به سمت خیابان ملاصدرا و خیابان شیخ بهایی برویم.

فعالیت ۱

● نقشه شهر محل زندگی خود را به کلاس بیاور. با کمک معلّم روی نقشه، خیابان و کوچه محل زندگی خود را پیدا کن.

● با استفاده از نقشه، نزدیک ترین مکان‌ها به مدرسه‌ی خود را مشخص کن.

● با کمک معلّم، محله‌ی خود را از روی نقشه شهر پیدا کن و آن را با قیچی برش بزن و در قسمت زیر بچسبان.

فعالیت ۲

● از بین مکان‌های زیر، سه مکان را انتخاب کن و در مورد کارهایی که در آنجا انجام می‌شود، بنویس.

.....

.....

.....

.....

همسایه‌ها در محله

در یک محله، گروهی از افراد در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند که به این افراد همسایه می‌گویند.
همسایه‌ها باید با یکدیگر مهربان باشند، به هم احترام بگذارند و در کارها به یکدیگر کمک کنند.

همسایه‌های خوب:
از حال یکدیگر باخبر می‌شوند.

محیط ساختمان و محله را پاکیزه نگه می‌دارند.

برای حل مشکلات محله با هم همکاری می‌کنند.

آیا شما همسایه‌های خود را می‌شناسید؟

همسایه‌ها می‌توانند دوستان خوبی برای هم باشند.
سامان و فرهاد همسایه هستند.

آن‌ها با هم دوست هستند و با هم بازی
می‌کنند.

به هم احترام می‌گذارند.

در یاد گرفتن درس‌ها به هم کمک
می‌کنند.

ما باید در انتخاب دوست دقت کنیم. پدر و مادر و بزرگترها می‌توانند در این کار
به ما کمک کنند.

فعالیت ۱

● همسایه‌های خوب کدامیک از کارهای زیر را انجام می‌دهند. انتخاب کن و در مورد آن‌ها گفت‌وگو کنید.

● در ساختمان و یا در محله شما همسایه‌ها در مورد چه کارهایی با یکدیگر مشورت می‌کنند؟

.....

.....

فعالیت ۲

● دوستان خوب کدام یک از کارهای زیر را انجام می‌دهند، انتخاب کن و در مورد آن‌ها یک خط بنویس.

.....

.....

.....

کارگاه خیاطی

دانش آموزان کلاس چهارم همراه آموزگار، به کارگاه خیاطی محله‌ی خود رفتند تا با شغل خیاطی از نزدیک آشنا شوند. در کارگاه خیاطی پارچه‌های رنگی در قفسه‌ها مرتب چیده شده بودند. دانش آموزان با دقت به کار خیاط‌ها نگاه می‌کردند که مشغول بریدن و دوختن پارچه‌ها بودند. آموزگار از یکی از خیاط‌ها خواست تا در مورد شغل خود، برای دانش آموزان صحبت کند.

خیاط گفت: چرخ خیاطی، متر، قیچی، پارچه، نخ و سوزن، وسایل کار یک خیاط هستند. علی که به کار خیاطی علاقه دارد در این کارگاه مشغول کار است، او در قیچی کردن پارچه‌ها و اتو کردن لباس‌ها به من کمک می‌کند و آخر هر ماه دستمزد می‌گیرد. ما در کارگاه خیاطی، کت و شلوار، روپوش، پیراهن و چیزهای دیگر را تولید می‌کنیم و در فروشگاه‌هایی که در طبقه‌ی بالا است آن‌ها را می‌فروشیم. شما می‌توانید با خانواده‌ی خود به فروشگاه بیاید و لباس‌هایی را که نیاز دارید، بخرید. هنگام برگشتن به مدرسه، آموزگار از دانش‌آموزان پرسید: کدام یک از شما دوست دارد در آینده خیاط شود؟ برای انتخاب شغل خیاطی باید به آن علاقه داشته باشید.

به پولی که برای انجام دادن کاری می‌گیریم دستمزد می‌گویند.

● کدام یک از وسایل زیر، مربوط به شغل خیاطی هستند. آن‌ها را انتخاب کن و بنویس.

وسایل شغل خیاطی

.....

.....

.....

.....

● به پرسش‌های زیر پاسخ بده.

دستمزد چیست؟

علی در کارگاه خیاطی چه کارهایی انجام می‌دهد؟

در کارگاه خیاطی چه محصولاتی تولید می‌شوند؟

پدر بزرگ، مادر بزرگ

پدر بزرگ خوبم
وقتی که پیشم باشه
مادر بزرگ نازم
هرچی غذا می پزه
وقتی با اون ها باشم
دنیا برام قشنگه

همیشه مهربونه
برام کتاب می خونه
خیلی برام عزیزه
خوشمزه و لذیذه
غصه و غم ندارم
هیچ چیزی کم ندارم

جواد محقق

پاسخ صحیح را علامت بزن.

به برادرِ مادر ..... می‌گوییم و به برادرِ پدر ..... می‌گوییم.

خاله   عمو   عمه   دایی

شما در کدام محله زندگی می‌کنید؟ نام آن را بنویس.

.....

به همراه یکی از اعضای خانواده به سرای محله یا کانون فرهنگی محله خود

بروید. چه کلاس‌هایی در سرای محله یا کانون فرهنگی تشکیل می‌شود؟

.....

از بین این کلاس‌ها به شرکت در کدام یک علاقه داری؟

.....

برای ثبت نام در این کلاس به چه مدارکی نیاز داری؟

.....

به همراه پدر یا مادر خود به کارگاه خیاطی محله بروید.

از خیاط بپرسید برای دوختن یک لباس چه مهارت هایی لازم است؟

.....

نشانی (آدرس) کارگاه خیاطی را بنویس:

.....

.....

کدام یک از مکان های زیر در اطراف کارگاه خیاطی قرار دارد؟

آرایشگاه

میوه فروشی

مسجد

بانک

فروشگاه لباس

نانوایی

فروشگاه مواد غذایی

بوستان

کتابخانه

مدرسه

کانون فرهنگی

رستوران

● جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کن.

دوستان

همسایه

محله

به قمستی از یک شهر یا روستا که در آن گروهی از مردم در کنار یکدیگر زندگی می کنند، ..... می گویند.

در یک محله گروهی از افراد کنار یکدیگر زندگی می کنند که به این افراد ..... می گویند.

● با کمک بزرگ ترها، فکر کن برای زندگی بهتر در یک محله یا آپارتمان چه چیزهایی را باید رعایت کنی؟ (در کلاس گفت و گو کنید).

با کمک معلم گزینه‌ی مناسب را علامت بزن.

سعی می کنم یاد بگیرم	هنوز نه	بله	من می توانم
			نام محله خود را بگویم.
			مکان های محله خود را نام ببرم.
			درباره کارهایی که در هر کدام از مکان ها انجام می شود صحبت کنم.
			با همسایه های خود مهربان باشم و به آنها احترام بگذارم.
			محیط ساختمان و محله را پاکیزه نگه دارم.
			وسایل شغل خیاطی را نام ببرم.
			با کمک بزرگ ترها دوستان خوب انتخاب کنم.

یک خانه کوچک بسازیم.

وسایل لازم: مقوای رنگی (سفید - قهوه‌ای - سبز - آبی) - چسب - قیچی - گل رس یا خمیر بازی - سنگ‌های کوچک - حیوانات پلاستیکی

روش ساخت:

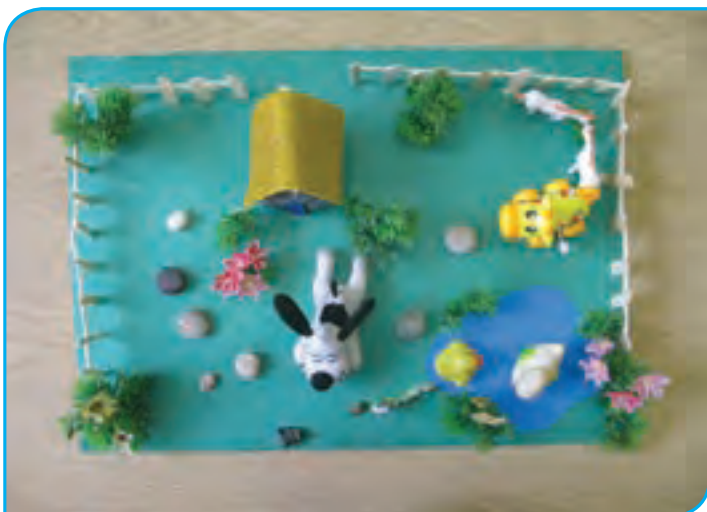
۱- روی یک تخته با استفاده از گل رس یا خمیر بازی دیوارهای یک خانه بسازید.

۲- با استفاده از چوب یا کاغذ رنگی، سقف خانه را درست کنید.

۳- با استفاده از سنگ‌های کوچک اطراف آن را بپوشانید.

۴- در کنار خانه با کمک خمیر بازی یا کاغذهای رنگی یک مزرعه بسازید.

۵- در مزرعه چند حیوان اهلی قرار دهید. حالا شما نمونه‌ای از یک خانه کوچک و زیبا دارید.

فصل ۳

زندگی در شهر و روستا

زندگی در شهر

همه خانواده‌ها برای زندگی کردن به خانه نیاز دارند. بعضی از خانواده‌ها در خانه‌های شهری و بعضی در خانه‌های روستایی زندگی می‌کنند. شهر از روستا بزرگتر است، افراد بیشتری در شهر زندگی می‌کنند. در خانواده‌های شهری بیشتر پدرها و بعضی از مادرها در اداره، کارخانه، فروشگاه و جاهای دیگر کار می‌کنند.

مردم، برای رفتن به محل کار خود از ماشین، اتوبوس و در بعضی از شهرها از مترو استفاده می‌کنند. زیاد بودن ماشین‌ها و دود کارخانه‌ها باعث آلودگی هوای شهرهای بزرگ شده است.

شهرها شلوغ و پرجمعیت هستند و بسیاری از مردم در آپارتمان زندگی می کنند. اداره ی شهر را شهرداری به عهده دارد. از کارهای شهرداری، زیبا نگه داشتن شهر و حفظ پاکیزگی آن است.

به وسایلی مانند تاکسی، اتوبوس و مترو، وسایل نقلیه عمومی می گویند. بهتر است در شهرهای بزرگ برای کاهش آلودگی هوا از وسایل نقلیه عمومی استفاده کنیم.

● با توجه به متن درس، جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب کامل کن.

در خانواده‌های شهری بیش تر پدرها و بعضی از مادرها در .....

..... ، ..... کار می کنند.

اداره شهر به عهده‌ی ..... است.

از کارهای شهرداری ..... آن است.

● هر کدام از مکان‌های زیر را به تصویر مناسب وصل کن.

مترو

فروشگاه

بیمارستان

فرودگاه

کارخانه

شهرداری

فعالیت ۲

● به پرسش‌های زیر پاسخ بده.

۱- مردم در شهر برای رفت و آمد از چه وسایلی استفاده می‌کنند؟

.....

۲- شما برای رفت و آمد از خانه به مدرسه از چه وسایلی استفاده می‌کنید؟

.....

۳- چرا هوای شهرهای بزرگ آلوده است؟

.....

● با کمک معلم چگونه استفاده کردن از وسایل نقلیه عمومی را تمرین کنید.

زندگی در روستا

بعضی از مردم در روستا زندگی می کنند، هوای روستا همیشه تمیز و پاک است، روستا کوچک است و افراد کمی آن جا زندگی می کنند. برای همین بیشتر مردم روستا به خوبی یک دیگر را می شناسند و با هم خویشاوند هستند. مردم روستا از صبح زود مشغول کشاورزی، باغداری و دامپروری هستند. کشاورزان در زمین های کشاورزی محصولات می مانند گندم، برنج، جو و در باغ ها، میوه هایی مانند سیب، پرتقال، انار و انگور می کارند. بعضی از مردم روستا دامپروری می کنند و از گاو و گوسفندان نگهداری می کنند و با شیر آن ها ماست، کره و پنیر درست می کنند.

مردم روستا محصولات خود را به شهر می برند و می فروشند. مردم شهر محصولات تولید شده در روستا را مصرف می کنند.

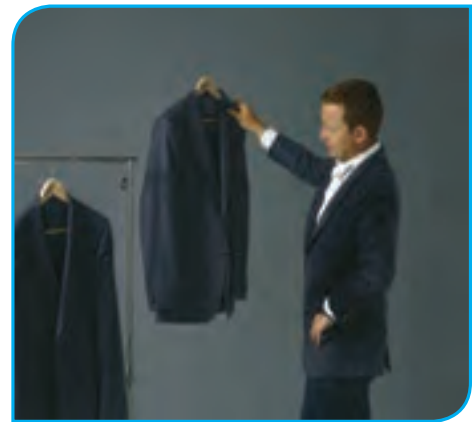
تعداد کمی از مردم در فصل‌های مختلف سال برای چراندن دام‌ها از جایی به جای دیگر کوچ می‌کنند. به این مردم عشایر می‌گویند. آن‌ها در چادر زندگی می‌کنند و با هم خویشاوند هستند. شغل اصلی عشایر دامپروری است. آن‌ها گوشت، لبنیات، گلیم و جاجیم را تولید می‌کنند.

درست کردن و یا ایجاد محصولات مثل نان، میوه، لباس و فرش، برای برطرف کردن نیازها را تولید می‌گویند. استفاده کردن از محصولات تولید شده را مصرف می‌گویند.

● کشاورزان چه محصولاتی در روستا تولید می کنند، علامت بزن.

● نام شهر یا روستای خود را بنویس. آیا تاکنون به شهر یا روستای دیگری سفر کرده ای؟ در کلاس بیان کن.

● زندگی روستایی با زندگی عشایری چه تفاوتی دارد؟

● جمله های زیر را با کلمات مناسب کامل کن.

تولید

روستا

مصرف

دام پروری

خویشاوند

کوچ

- عشایر باهم ..... هستند.

- شغل اصلی عشایر ..... است.

- مردم روستا محصولاتی مانند گندم، برنج و میوه ..... می کنند.

- عشایر در فصل های مختلف سال از جایی به جای دیگر ..... می کنند.

- شهر از ..... بزرگ تر است.

- مردم روستا محصولاتی مانند لبنیات تولید می کنند و مردم شهر این محصولات

را ..... می کنند.

● آیا در اطراف شهر یا روستای شما کارخانه وجود دارد؟ در آنجا چه چیزی تولید می شود؟

بازیافت

خانواده‌ی سارا هر روز مقداری پوست میوه، کاغذ و چیزهای کهنه و شکسته را دور می‌ریزند. به این مواد زباله می‌گوییم. مادر سارا بطری‌های شیشه‌ای، پلاستیکی، کاغذ و باقی‌مانده‌ی مواد غذایی را در کیسه‌های جدا می‌گذارد. سارا بعد از خوردن شیر، پاکت آن را در کیسه مخصوص زباله‌های کاغذی قرار می‌دهد. زیاد شدن زباله‌ها برای سلامتی ضرر دارد، برای همین پدر سارا، شب‌ها به موقع کیسه‌های زباله را از خانه بیرون می‌برد و در سطل‌های زباله‌ی کنارخیابان می‌گذارد.

قوطی، بطری شیشه‌ای و پلاستیکی و ... را زباله‌های خشک می‌گویند. باقی‌مانده مواد غذایی غیر قابل استفاده و پوست میوه را زباله‌های تر می‌گویند. کاغذ، مقوا و جعبه‌های کاغذی را زباله‌های کاغذی می‌گویند.

سارا می‌داند که جدا کردن زباله‌ها به بازیافت آن‌ها کمک می‌کند. بازیافت یعنی از موادی که یکبار استفاده شده است، دوباره چیز جدیدی بسازند. روزی سارا از پدرش پرسید «چرا کاغذ را بازیافت می‌کنند؟ پدر گفت: «برای تولید کاغذ از چوب درختان استفاده می‌شود. بازیافت کاغذ، باعث می‌شود درختان کمتری قطع شوند و هوای پاکیزه‌تری داشته باشیم.»

کارخانه تولید کاغذ

کارخانه بازیافت

برای تمیز نگه‌داشتن محل زندگی و پیشگیری از بیماری، بهتر است در ساعت مشخص (۹ شب) کیسه‌های زباله را در سطل‌های زباله کنار خیابان قرار دهیم.

● هریک از زباله‌های زیر را در سطل زباله مخصوص آن بنویس.

پاکت شیر

روزنامه قدیمی

پوست میوه

باقی مانده‌ی غذا

بطری‌های پلاستیکی

قوطی‌های فلزی

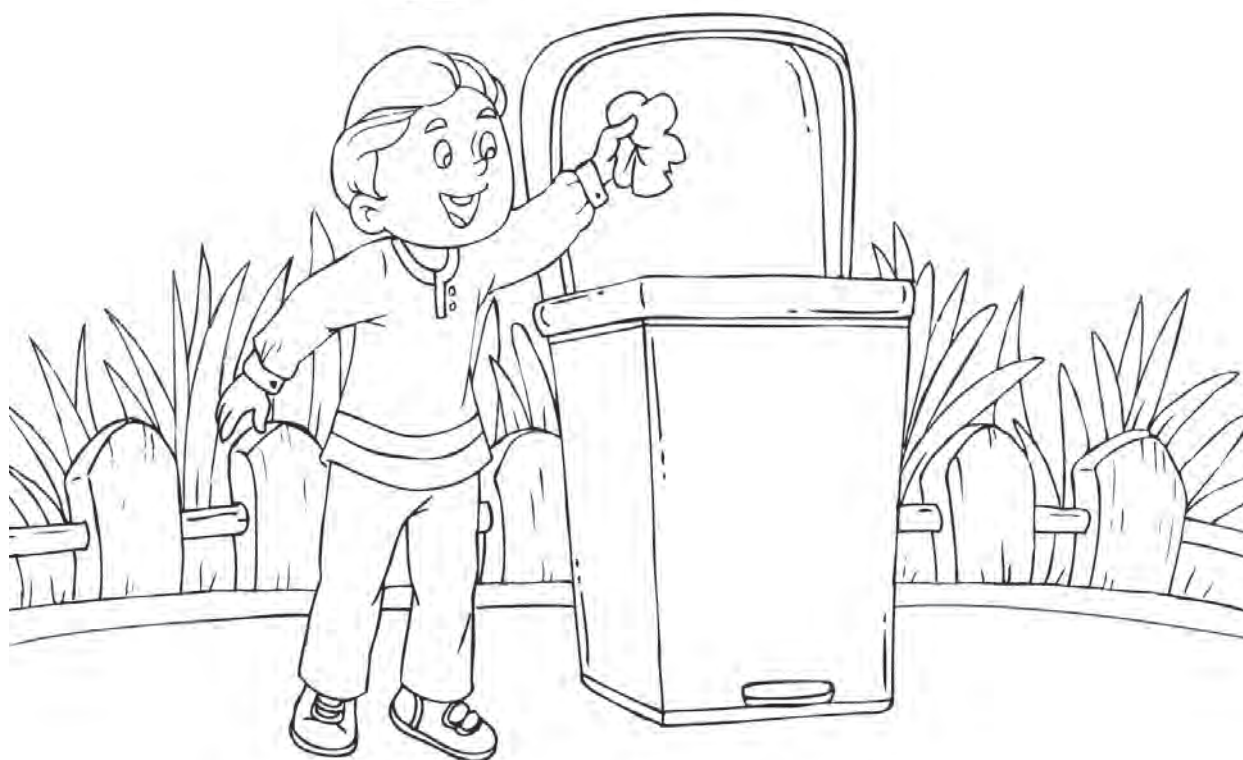

● با کمک معلم بررسی کنید آیا مدرسه شما سطل‌های زباله‌ی کاغذی، تر و خشک دارد؟

● کدامیک از تصویرهای زیر کار درست را نشان می‌دهد. آن را رنگ بزن و در مورد آن بنویس.

.....

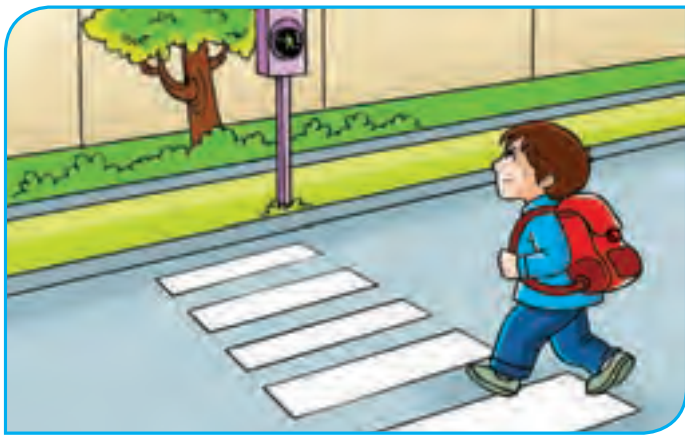
.....

ایمنی در کوچه و خیابان

پدر امیر پلیس است و در اداره راهنمایی و رانندگی کار می‌کند. دیروز آقای مدیر، پدر امیر را به مدرسه دعوت کرد و به دانش‌آموزان گفت: «کار پلیس حفظ نظم، آرامش و مراقبت از افراد در برابر خطرها است. او به مردم کمک می‌کند تا قانون راهنمایی و رانندگی را رعایت کنند و به آن احترام بگذارند.»

سپس مدیر مدرسه از پدر امیر خواست برای دانش‌آموزان صحبت کند، آقای پلیس گفت: بچه‌های عزیز، همان‌طور که مدرسه و خانه مقرراتی دارد، رفت و آمد در

کوچه و خیابان هم قانون و مقرراتی دارد:

برای عبور از خیابان از خط‌کشی عابرپیاده و یا پل هوایی استفاده کنید.

هنگامی که چراغ عابر پیاده سبز می‌شود، از خیابان عبور کنید.

همیشه در پیاده رو راه بروید.

پدر امیر گفت: بهتر است در جایی که تابلوی محل عبور عابرین پیاده و یا خط کشی وجود دارد، از خیابان عبور کنیم.

برای این کار پشت جدول خیابان می ایستیم و به سمت چپ نگاه می کنیم تا مطمئن شویم اتومبیل نمی آید، سپس تا وسط خیابان می رویم و روی خط وسط می ایستیم. هرگز نباید به سمت وسط خیابان بدویم. حالا به راست نگاه می کنیم و اگر دوباره وسیله ی نقلیه ای نیامد، با احتیاط به آن طرف خیابان می رویم.

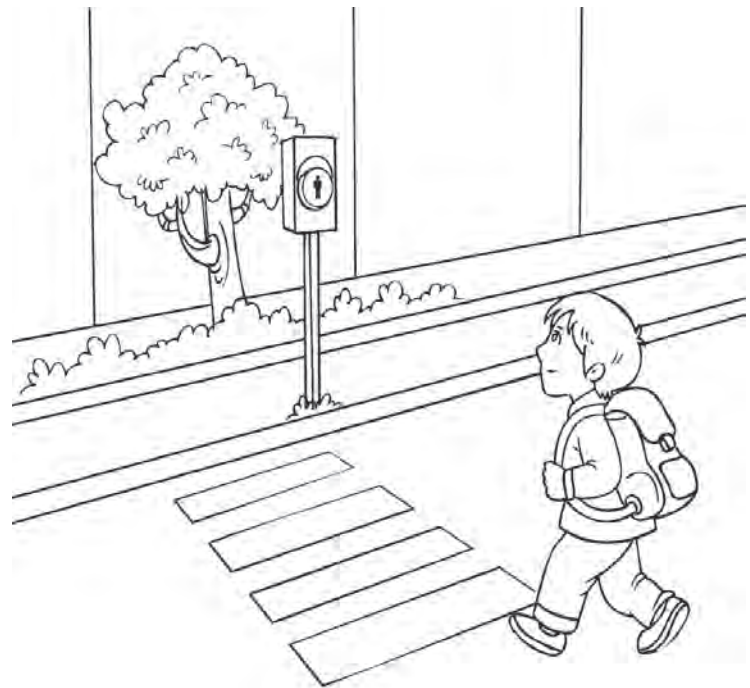
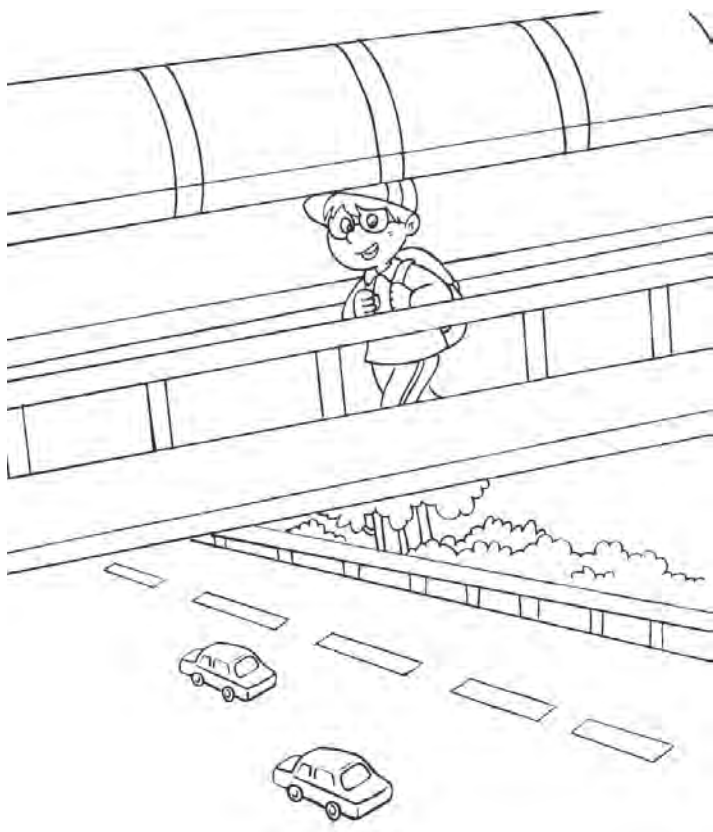
در خیابان های بسیار بزرگ که اتومبیل ها با سرعت زیاد حرکت می کنند، عبور از خیابان کار خطرناکی است و حتماً باید از پل های هوایی استفاده کنیم.

اگر در داخل یا بیرون خانه به کمک پلیس نیاز داشتید می توانید با شماره تلفن ۱۱۰ تماس بگیرید.

فعالیت ۱

- با کمک معلم در حیاط مدرسه چند خط بکشید و عبور کردن صحیح از خیابان را تمرین کن.
- درباره‌ی تصویرهای زیر با دوستان خود صحبت کن و کارهای درست را رنگ بزن.

- ما در چه مواقعی از پلیس کمک می‌خواهیم؟ در کلاس با یک‌دیگر گفت‌وگو کنید و در این باره با راهنمایی معلم نمایش اجرا کنید.

فعالیت ۲

● ما هر روز در کوچه و خیابان رفت و آمد می کنیم. برای رفت و آمد در کوچه و خیابان باید به نکته های ایمنی توجه کنیم. بعضی از این نکته ها در جدول زیر نوشته شده است. با راهنمایی معلم جدول را کامل کن.

۱- همیشه با نام و یاد خدای مهربان و با اجازه پدر و مادر از خانه خارج می شویم.
۲- هرگز با افراد غریبه صحبت نکنیم و از آن ها چیزی نگیریم یا همراه آن ها نرویم.
۳- از خط عابر پیاده عبور کنیم.
۴- در سرویس مدرسه با راننده صحبت نکنیم تا حواس او پرت نشود.
۵- در خیابان توپ بازی و دوچرخه سواری نکنیم.
۶- .....
۷- .....

● با کمک معلم بررسی کنید چراغ راهنمایی مخصوص عابرین پیاده و وسایل نقلیه چند رنگ دارد و هر رنگ به چه معناست؟

چراغ راهنمایی مخصوص وسایل نقلیه چراغ راهنمایی مخصوص عابرین پیاده

خیابون و شهر

کوچه و پس کوچه کجاست
کدام یکی پلاک ماست
دوست و رفیق زیاد دارند
بچه‌ها رو به یاد دارند

من می‌تونم یاد بگیرم
یا این که توی کوچه‌مون
همسایه‌ها تو کوچه‌ها
همیشه با مهربونی

اسدا... شعبانی

نام مکان‌های زیر را بنویس و مشخص کن کدام یک در شهر و کدام یک در روستا است؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

روستا	شهر
.....	.....
.....	.....
.....	.....

● تصویری از شهر و تصویری از روستا به کلاس بیاور و درباره‌ی آن‌ها گفت و گو کن.

● چه کسی به مردم کمک می‌کند تا قانون‌های راهنمایی و رانندگی را رعایت کنند و به آن احترام بگذارند.

پزشک

پلیس

خیاط

● اگر در داخل یا بیرون از خانه به کمک پلیس نیاز داشتی با چه شماره‌ای تماس می‌گیری؟

کدام یک از تصاویر نشان می‌دهد که عابر پیاده می‌تواند از خیابان عبور کند؟

فکر کن و انجام بده

● هر جمله را به تصویر مربوط به خود وصل کن.

این مردم در چادر زندگی می کنند.

شغل این مردم کشاورزی است.

با کمک معلم گزینه‌ی مناسب را علامت بزن.

سعی می کنم یاد بگیرم	هنوز نه	بله	من می توانم
			درباره شهر و زندگی مردم در شهر صحبت کنم.
			تولید و مصرف را تعریف کنم.
			درباره روستا و زندگی مردم در روستا گفت و گو کنم.
			درباره عشایر و زندگی آن‌ها صحبت کنم.
			در خیابان از خط عابر پیاده عبور کنم و به تابلوهای راهنمایی و رانندگی دقت کنم.
			زباله های تر، خشک و کاغذی را از هم جدا کنم و در کیسه‌های مخصوص قرار دهم.

کار گروهی

زباله‌های مدرسه را از هم جدا کنیم.

وسایل لازم:

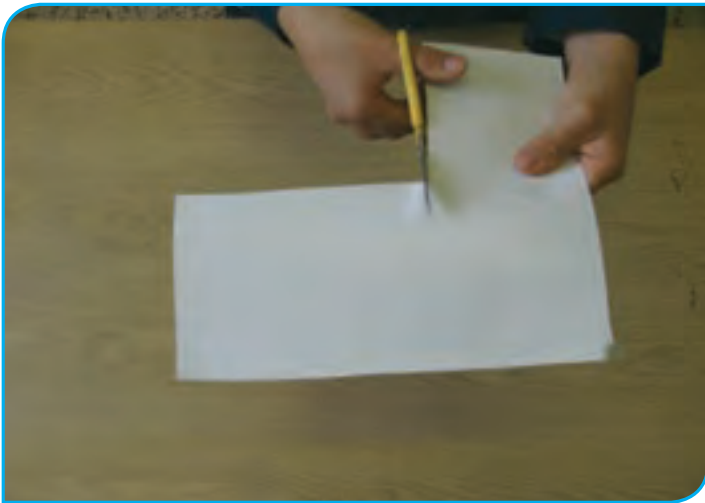
سه عدد سطل زباله، چسب مایع، کاغذ، ماژیک در سه رنگ، قیچی.

روش ساخت:

۱- دانش آموزان کلاس به ۳ گروه تقسیم شوند.

۲- هر گروه یک قطعه کاغذ 10×15 سانتی متری را برش بزند.

۳- هر گروه با ماژیک روی کاغذ نام یکی از زباله‌های خشک، تر و کاغذی را بنویسند.

۴- کاغذ را با چسب مایع بر روی بدنه سطل‌ها بچسبانید.

حالا شما با همکاری یکدیگر سه سطل زباله برای جدا کردن و بازیافت زباله‌ها دارید.

فصل ۴

کشور ما

کشور ما ایران

کشور ایران خانه‌ی بزرگ ماست.

اگر دقت کنید متوجه می‌شوید که مدرسه شما به چند کلاس تقسیم شده است. هر کلاس تعدادی دانش‌آموز دارد. هر کلاس یک معلم دارد که آن را اداره می‌کند. کشور ما نیز برای اداره بهتر به بخش‌های بزرگی تقسیم شده است. به هر یک از این بخش‌ها استان می‌گویند، هر استان تعدادی شهر و روستا دارد. معمولاً بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر هر استان، مرکز آن استان است. به نقشه استان‌ها توجه کنید.

پایتخت کشور ما شهر تهران است. تهران، شهر بزرگی است و مردم زیادی در آن زندگی می کنند. در تهران ساختمان های بلند، دانشگاه ها، اداره ها و بیمارستان های زیادی وجود دارد. شهر تهران خیابان های شلوغ و پر رفت و آمد دارد.

یکی از نشانه های مهم کشور ما پرچم است.
پرچم ایران چه رنگ هایی دارد؟
در وسط پرچم، علامت جمهوری اسلامی ایران
به شکل الله وجود دارد.

یکی دیگر از نشانه‌های کشور ما سرود ملی است. در مراسم و جشن‌های ملی و مسابقه‌ها پرچم جمهوری اسلامی ایران را بالا می‌برند و سرود ملی را پخش می‌کنند. وقتی سرود ملی پخش می‌شود، همه‌ی ما برای احترام از جای خود بلند می‌شویم و می‌ایستیم یا دست خود را بر روی سینه می‌گذاریم.

سرود ملی ایران

سر زد از افق

مهر خاوران

فروغ دیده‌ی حق باوران

بهمن فرّ ایمان ماست

پیامت ای امام

استقلال، آزادی، نقش جان ماست

شهیدان، پیچیده در گوش زمان فریادتان

پاینده مانی و جاودان

جمهوری اسلامی ایران

رهبر ایران، حضرت آیت الله خامنه‌ای است. آیت الله خامنه‌ای دانش آموزان را دوست دارد و از آن‌ها می‌خواهد خوب درس بخوانند و رفتار نیکو داشته باشند.

مردم ایران مسلمان هستند. زبان و خط رسمی آن‌ها فارسی است. مردم ایران با یک‌دیگر مهربان هستند و به هم کمک می‌کنند.

فعالیت ۱

- پایتخت کشور ایران را در نقشه‌ی زیر پیدا کن و آن را رنگ بزن.
- شما در کدام استان زندگی می‌کنید؟ استان خود را در نقشه پیدا کن و آن را رنگ کن.

- نام استان‌های همسایه با استان خود را از روی نقشه پیدا کن و بنویس.

فعالیت ۲

● با کمک معلم، سرود ملی جمهوری اسلامی ایران را در کلاس پخش کنید و همه به احترام سرود بایستند. سرود را حفظ کنید و پس از چند بار تمرین به طور دسته جمعی در کلاس اجرا کنید.

● جای خالی را با کلمات مناسب پر کن.

رهبر

فارسی

تهران

پرچم

سرود ملی

مسلمان

- پایتخت ایران، ..... است.

- رنگ‌های ..... ایران سبز، سفید و قرمز است.

- در مراسم و جشن‌های ملی ..... را پخش می‌کنند.

- حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ..... ایران است.

- مردم ایران ..... هستند و زبان و خط رسمی آن‌ها .....

است.

سفر به جاهای دیدنی ایران (۱)

یک روز عصر سارا و مادرش برای مهمانی به خانه‌ی همسایه رفتند. مادر سارا و خانم همسایه با هم صحبت می‌کردند. سارا و دختر همسایه، «مریم» نیز با هم گفت و گو می‌کردند. مریم پرسید: راستی شما تعطیلات عید کجا رفتید؟

سارا گفت: ما به مشهد سفر کردیم. دایی من در مشهد زندگی می‌کند. پدرم برای همه‌ی ما بلیط قطار خرید. مسافرت با قطار خیلی خوب بود. من از پنجره قطار، کوه‌ها و دشت‌ها را تماشا می‌کردم. وقتی به مشهد رسیدیم، دایی من به ایستگاه قطار آمده بود. او با ماشین خودش ما را به خانه شان برد.

روز عید ما در حرم امام رضا (ع) بودیم. وقتی می‌خواستیم به حرم برویم وضو گرفتیم. در حرم نماز خواندیم و من برای سلامتی خود و خانواده‌ام دعا کردم.

یک روز هم با خانواده دایی به آرامگاه فردوسی شاعر بزرگ رفتیم. روز «سیزده بدر» همگی به پارک جنگلی وکیل آباد رفتیم. در آنجا سفره پهن کردیم و نهار خوردیم. مادرم گفت کیسه‌های پلاستیکی و زباله‌ها را روی زمین نریزیم و پارک را تمیز نگه داریم. ما همه زباله‌ها را جمع کردیم و در سطل زباله ریختیم.

مریم گفت: آیا خرید هم کردید؟ سارا جواب داد: آری، مادرم زرشک، زعفران و نبات خرید. وقتی از سفر برگشتیم آن‌ها را به دوستان و خویشان هدیه داد. این‌ها سوغاتی‌های شهر مشهد هستند.

نبات

زعفران

زرشک

● سارا می خواهد به مسافرت برود. به او کمک کن و بگو چه وسایل دیگری باید با خودش ببرد و در چمدان بگذارد؟

● درس را با دقت بخوان و به پرسش‌ها به طور شفاهی پاسخ بده.

۱- سارا به کجا سفر کرد؟

۲- سارا و خانواده‌اش با چه وسیله‌ای به مشهد رفتند؟

۳- سارا از پنجره قطار چه چیزهایی را تماشا می کرد؟

۴- سارا و خانواده‌اش قبل از این که به زیارت حرم امام رضا (ع) بروند چه کاری انجام دادند؟

۵- اگر شما جای سارا بودید در حرم چه دعایی می کردید؟

۶- وقتی به پارک و جنگل می رویم و چیزی می خوریم، با زباله‌ها و کیسه‌های پلاستیکی چه

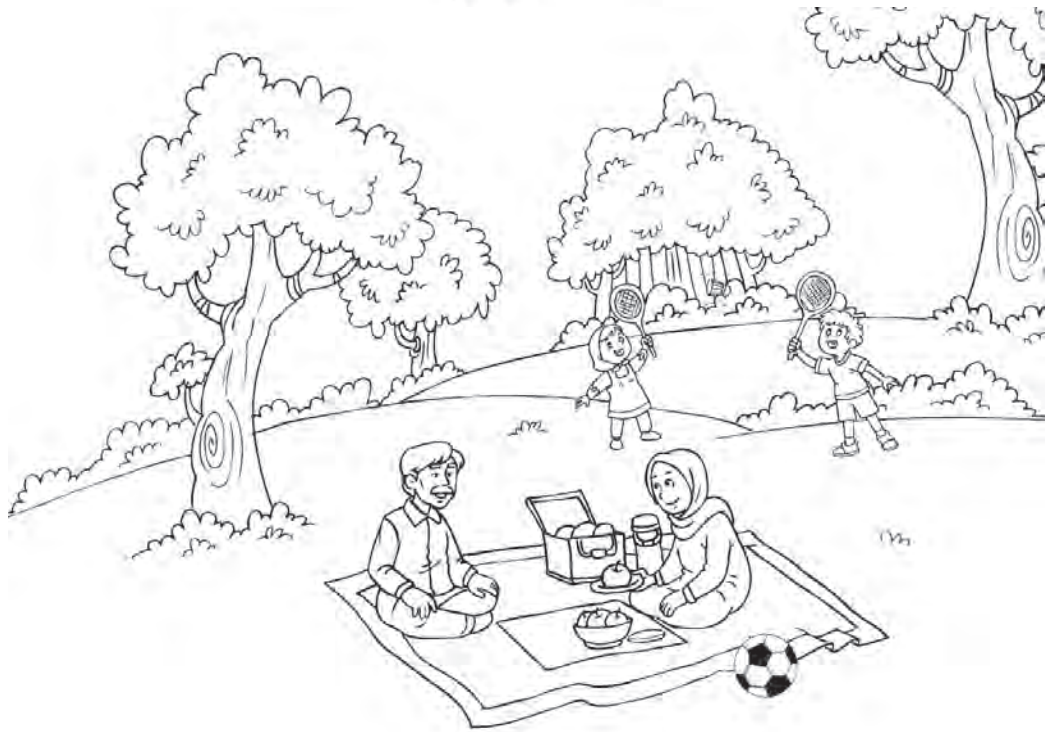
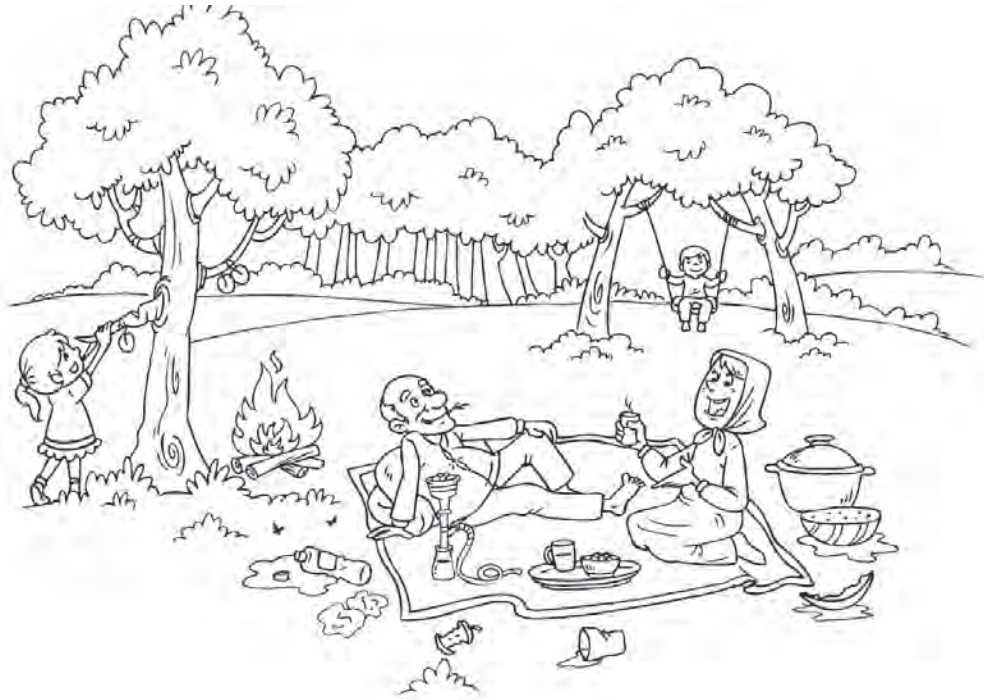
می کنیم؟

۷- سوغاتی‌های شهر مشهد چیست؟

فعالیت ۲

● کدام یک از رفتارهای زیر درست است. آن را رنگ بزن.

● جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کن.

زعفران

امام رضا

آرامگاه فردوسی

- یکی از مکان های دیدنی شهر مشهد ..... است.

- حرم مطهر ..... در شهر مشهد قرار دارد.

- ..... یکی از سوغاتی های شهر مشهد است.

سفر به جاهای دیدنی ایران (۲)

در درس قبل خواندیم که سارا از خاطرات سفر به مشهد برای دوستش تعریف کرد. در این درس ادامه‌ی گفت‌وگوی سارا و مریم را باهم می‌خوانیم.

سارا از مریم پرسید: شما به کجا سفر کردید؟

مریم گفت: ما با اتوبوس به اصفهان رفتیم. ما در اصفهان خوشاوندی نداریم و به هتل رفتیم. پدرم گفت: اصفهان یک شهر قدیمی است و بناهای زیبا و باشکوهی دارد. خیلی از گردشگران دوست دارند به این شهر سفر کنند. ما در اصفهان از میدان نقش جهان و از مسجد امام دیدن کردیم.

رودخانه زاینده رود از وسط شهر اصفهان می‌گذرد. روی این رودخانه پلهایی ساخته‌اند. «سی‌وسه پل» یکی از این پل‌هاست. ما از روی پل‌ها عبور کردیم.

سارا پرسید: شما هم به بازار رفتید و خرید کردید؟

مریم گفت: یک روز به بازار اصفهان رفتیم. در این بازار صنایع دستی می فروشند. هنرمندان روی کاسه، بشقاب، پارچه و ... نقاشی یا کنده کاری می کنند. بازار خیلی شلوغ بود. پدرم گفت برای آن که گم نشوی، همیشه باید همراه بزرگ ترها حرکت کنی و از آن ها دور نشوی.

مریم به اتاقش رفت و یک جامدادی را آورد و به سارا نشان داد و گفت: بین این جامدادی خاتم کاری را از بازار اصفهان خریدم. البته گز یکی از سوغاتی های معروف اصفهان است.

فعالیت ۱

- سارا به مشهد و مریم به اصفهان سفر کردند. روی نقشه این دو شهر را نشان بده و دور آن‌ها خط بکش.

- دوست داری به کدام استان سفر کنی؟ از روی نقشه پیدا کن و آن را رنگ کن.

فعالیت ۲

● تصاویر زیر مربوط به کدام شهر است؟

..... حرم امام رضا (ع)

..... سی و سه پل

..... برج میلاد

..... آرامگاه فردوسی

..... میدان نقش جهان

..... میدان آزادی

● پاسخ صحیح را علامت بزن.

خانواده سارا با چه وسیله‌ای به مشهد سفر کردند؟

خانواده مریم با چه وسیله‌ای به اصفهان سفر کردند؟

جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کن.

حرم امام رضا(ع)

میدان نقش جهان

گز

زعفران

زاینده رود

۱- رودخانه ..... از وسط شهر اصفهان می‌گذرد.

۲- ..... از مکان‌های زیارتی شهر مشهد است.

۳- از سوغاتی‌های شهر اصفهان ..... و از سوغاتی‌های شهر مشهد ..... است.

۴- ..... از مکان‌های دیدنی شهر اصفهان است.

● با خانواده‌ی خود، به یکی از جاهای دیدنی شهر خود برو و آن‌چه را که دیدی بنویس.

فکر کن و انجام بده

با کمک بزرگترها، عکس‌هایی از جاهای دیدنی یا بناهای تاریخی شهر خودتان تهیه کن و در کادر زیر بچسبان.

کار گروهی

پازل نقشه ایران را بسازیم.

وسایل لازم: نقشه ایران در اندازه یک

برگ کاغذ ۲۰ × ۳۰

یک مقوای ۲۳ × ۳۳

یک مقوای ۲۰ × ۳۰

چسب کاغذی

قیچی

روش ساخت:

۱- گروه‌های دو یا سه نفره تشکیل دهید.

۲- نقشه ایران را روی مقوای کاغذی ۲۰ × ۳۰ بچسبانید.

۳- با استفاده از قیچی استان‌ها را برش بزنند.

۴- ۳ سانتی متر از هر طرف از مقوای کاغذی بزرگتر را رنگ آمیزی کنید.

۵- قطعه‌های استان‌ها را روی این مقوا کنار هم بچینید.

حالا شما یک پازل از نقشه ایران دارید.

با کمک معلم گزینه‌ی مناسب را علامت بزن.

سعی می‌کنم یاد بگیرم	هنوز نه	بله	من می‌توانم
			نام پایتخت کشور ایران را بیان کنم.
			سرود ملی جمهوری اسلامی ایران را از حفظ بخوانم.
			نام استان و شهر محل زندگی خود را بگویم و بنویسم.
			استان محل زندگی خودم را روی نقشه نشان دهم.
			وسایل لازم برای سفر را جمع‌آوری کنم.
			جاهای دیدنی شهر مشهد و اصفهان را بیان کنم.

یادداشت

